

Sygn. akt V KZ 49/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron

w dniu 20 października 2016 r.,

w sprawie K. K.

zażalenia pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego na zarządzenie

Przewodniczącego Wydziału IV Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego
w P.

z dnia 8 sierpnia 2016 r., wydane w sprawie o sygn. akt IV Ka .../16,

o odmowie przyjęcia kasacji,

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

utrzymać w mocy zaskarżone zarządzenie.

UZASADNIENIE

Zarządzeniem z dnia 8 sierpnia 2016 r. odmówiono przyjęcia kasacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 3 czerwca 2016 r., w sprawie IV Ka .../16, wskazując, że kasacja z uwagi na to, iż przysługuje jedynie od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego, jest niedopuszczalna z mocy ustawy w sytuacji, gdy została złożona od zawartego w wyroku sądu odwoławczego orzeczenia o kosztach procesu. Przewodniczący stwierdził, że zawarte w wyroku orzeczenie o kosztach procesu – pomimo jego umiejscowienia – jest postanowieniem i możliwe jest zaskarżenie tego punktu wyroku zażaleniem. Po drugie podniósł, że orzeczenie o kosztach procesu, o których po raz pierwszy orzekał sąd odwoławczy, uznaje się za orzeczenie

pierwszoinstancyjne, stąd w art. 426 § 2 k.p.k. wskazano, iż przysługuje na nie zażalenie.

Natomiast w niniejszej sprawie ani oskarżyciel posiłkowy, ani jego pełnomocnik, nie zaskarżyli kosztów procesu za postępowanie odwoławcze i w związku z tym Sąd odwoławczy nie orzekał w tym przedmiocie. W tej sytuacji, z uwagi na zaskarżenie kasacją postanowienia i to pierwszoinstancyjnego, strony nie są uprawnione do wniesienia kasacji.

Zażalenie na to zarządzenie wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, który zarzucił na podstawie art. 438 pkt 1, 2 i 3 k.p.k.:

1/ błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który mógł mieć wpływ na treść zaskarżonego zarządzenia – a mianowicie przyjęcie, że o kosztach procesu w niniejszej sprawie po raz pierwszy orzekał Sąd odwoławczy, a więc jest to orzeczenie pierwszoinstancyjne, na które przysługuje zażalenie; orzeczeniem kończącym postępowania w przedmiocie kosztów procesu za postępowanie odwoławcze był pkt 2 wyroku Sądu Okręgowego, czyli postanowienie Sądu I instancji – podczas gdy Sąd Rejonowy (...) w pkt 3 orzekł o kosztach procesu w rozumieniu art. 616 § 1 i 2 k.p.k. w postaci kosztów sądowych – opłat oraz wydatków, Sąd Okręgowy (...) rozstrzygnął w tej materii jako Sąd II instancji.

2/ w konsekwencji uchybienia wskazanego w pkt 1) – zarzucił obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 426 § 2 k.p.k. – poprzez jego niewłaściwe zastosowanie do ocenianego stanu faktycznego i przyjęcie, że od postanowienia w przedmiocie kosztów procesu w niniejszej sprawie przysługiwało zażalenie, ponieważ po raz pierwszy orzekał o nich Sąd odwoławczy – podczas gdy Sąd Rejonowy (...) w pkt 3 orzekł o kosztach procesu w rozumieniu art. 616 § 1 i 2 k.p.k. w postaci kosztów sądowych – opłat oraz wydatków, a Sąd Okręgowy (...) rozstrzygnął w tej materii jako Sąd II instancji.

3/ obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 530 § 2 k.p.k. – poprzez jego niewłaściwe zastosowanie do ocenianego stanu faktycznego i odmówienie przyjęcia kasacji do rozpoznania, chociaż nie zachodziły ku temu ustawowe przesłanki.

4/ pośrednio zarzucił obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia oraz obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie: art. 627 k.p.k. w zw. z art. 629 k.p.k. w zw. z § 14 ust. 2 pkt 3 oraz § 14 ust. 7 obowiązującego w chwili orzekania przez Sąd I instancji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – poprzez niezasądzenie na rzecz pokrzywdzonej spółki działającej w charakterze oskarżyciela posiłkowego zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

5/ obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia oraz obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie: art. 627 k.p.k. w zw. z art. 629 k.p.k. w zw. z § 11 ust. 2 pkt 4 oraz § 11 ust. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, obowiązującego w chwili wydawania orzeczenia przez Sąd II instancji – poprzez nieuwzględnienie wniosku pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego o zasądzenie kosztów w postępowaniu odwoławczym.

6/ obrazę uregulowań Ustawy Zasadniczej, a mianowicie naruszenie art. 64 ust. 2 Konstytucji poprzez usankcjonowanie stanu, w którym prawa majątkowe oskarżyciela posiłkowego nie podlegają ochronie prawnej z uwagi na nieprzyznanie mu wbrew przepisom ustawy kosztów – wydatków związanych z ustanowieniem w sprawie jednego pełnomocnika.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia i przekazanie sprawy Prezesowi Sądu Okręgowego w P. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego nie zasługiwało na uwzględnienie. O ile jednak co do zasady zarządzenie jest trafne, to argumentacja użyta przez Przewodniczącego Wydziału IV Karno-Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. nie zasługiwała na uznanie.

Po pierwsze, w zarządzeniu podniesiono, że kasacja przysługuje jedynie od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego i jest niedopuszczalna z mocy ustawy w sytuacji, gdy została złożona od zawartego w wyroku sądu odwoławczego

orzeczenia o kosztach procesu. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że rozstrzygnięcie o kosztach procesu może być przedmiotem odrębnego zaskarżenia kasacyjnego i uchylenia wyroku w tym trybie, pod warunkiem jednak, iż kasacja strony dotyczy wyroku, którym orzeczono wobec skazanego bezwzględną karę pozbawienia wolności (kasacja na korzyść) lub też wyroku, którym uniewinniono oskarżonego albo umorzono co do niego postępowanie z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. - kasacja na niekorzyść. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2015 r., IV KK 358/14, LEX nr 1710385; podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2003 r., III KK 45/03, OSNwSK 2003/1/1857; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2007 r., II KZ 2/07, OSNKW 2007, z. 5, poz. 44).

Po drugie, w niniejszej sprawie pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżył orzeczenie Sądu I instancji w zakresie kosztów procesu za postępowanie pierwszoinstancyjne, a więc w rezultacie sąd odwoławczy orzekał w tym zakresie. Kasacja dotyczyła w pkt 1 orzeczenia o kosztach wydanego przez Sąd I instancji, a w pkt 2, orzeczenia Sądu odwoławczego.

W apelacji z dnia 4 stycznia 2016 r. pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego w pkt 2 zaskarżył orzeczenie Sądu Rejonowego z dnia 10 listopada 2015 r., sygn. akt III K .../15, w zakresie zaniechania przez Sąd zasądzenia na rzecz pokrzywdzonej spółki zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu przed tym Sądem w kwocie 442,80 zł (k. 264). Wyrokiem z dnia 3 czerwca 2016 r., sygn. akt IV Ka .../16, Sąd Okręgowy w P. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok (k. 302). W uzasadnieniu wyroku Sąd ten wskazał, że nie uznał trafności zarzutu odnoszącego się do zaniechania zasądzenia przez Sąd na rzecz oskarżyciela posiłkowego zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu przed Sądem I instancji, jak również wniosku zawartego w apelacji o zasądzenie kosztów w postępowaniu odwoławczym. Podkreślił, że pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, prawidłowo zawiadomiony, nie stawiał się na rozprawę przed Sądem Rejonowym w dniu 5 listopada 2015 r., jak również na rozprawę apelacyjną w dniach 4 kwietnia i 24 maja 2016 r. W tej sytuacji Sąd Okręgowy uwzględnił prezentowane zarówno w orzecznictwie (...), jak i w doktrynie (...) stanowisko, iż stawki minimalnego wynagrodzenia adwokackiego przewidziane w § 14 ust. 2 pkt 3-6 w/w

rozporządzenia znajdują zastosowanie wtedy, gdy adwokat faktycznie występuje przed danym sądem. Mając powyższe na uwadze, Sąd odwoławczy nie zasądził na rzecz oskarżyciela posiłkowego postulowanych w apelacji kosztów zastępstwa adwokackiego przed Sądem I instancji oraz w postępowaniu odwoławczym (k. 313-313v).

Od tego wyroku pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł kasację, w której zarzucił:

1/ „rażące naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia oraz obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie: art. 627 k.p.k. w zw. z art. 629 k.p.k. w zw. z § 14 ust. 2 pkt 4 oraz § 11 ust. 7 obowiązującego w chwili orzekania przez Sąd I instancji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – poprzez niezasądzanie na rzecz pokrzywdzonej spółki działającej w charakterze oskarżyciela posiłkowego zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu pierwszo-instancyjnym”, a także:

2/ „art. 627 k.p.k. w zw. z art. 629 k.p.k. w zw. z § 11 ust. 2 pkt 3 oraz § 14 ust. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, obowiązującego w chwili wydawania orzeczenia przez Sąd II instancji – poprzez nieuwzględnienie wniosku pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego o zasądzenie kosztów w postępowaniu odwoławczym”.

A zatem kasacja jako taka byłaby dopuszczalna, pod warunkiem jednak, że Sąd I instancji orzekający w sprawie wydałby inne rozstrzygnięcie, a mianowicie orzekłby wobec skazanego bezwzględną karę pozbawienia wolności lub też wyrok uniewinniający oskarżonego, względnie doszłoby do umorzenia postępowania z przyczyn wskazanych w art. 17 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. Tymczasem w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy wydał wyrok warunkowo umarzający postępowanie wobec K. K. (k. 235). W takiej sytuacji wniesienie kasacji na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. było niedopuszczalne z mocy ustawy.

Rację ma jednak Przewodniczący Wydziału IV Karno-Odwoławczego Sądu Okręgowego, że kasację nadal mogą wnieść na podstawie art. 521 k.p.k. podmioty

nadzwyczajne, a mianowicie Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, a także Rzecznik Praw Obywatelskich.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy postanowił, jak na wstępie.

kc